

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 29/2018-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 15/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 15/2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 15/2014 p r i k a z u j e ďalej konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Trebišov povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov), ktoré je Okresný súd Trebišov povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 29/2018-14 z 24. januára 2018 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 15/2014 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že namietané konanie, predmetom ktorého je zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom z titulu ceny za vykonané dielo, začalo 10. marca 2014 doručením návrhu sťažovateľky okresnému súdu. Podľa sťažovateľky v namietanom konaní, ktoré do podania sťažnosti nebolo meritórne skončené, dochádza k prietahom v dôsledku nečinnosti a neefektívneho postupu okresného súdu.

3. Sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti okrem chronologického prehľadu úkonov v namietanom konaní predovšetkým uviedla:

„... Predmetom konania, ktoré je vedené na Okresnom súde Trebišov, je spor o úhradu sumy 1 692,89 eur s príslušenstvom, ako cena za dielo, ktoré žalobkyňa pre žalovanú vykonala. Z vyššie uvedeného vyplýva, že predmetné konanie je štandardnou agendou všeobecných súdov Slovenskej republiky, a preto nie je možné zrozumiteľným spôsobom odôvodniť (ospravedlniť) dĺžku uvedeného konania, ktoré trvá viac ako 3 roky a 6 mesiacov, a ktoré nie je právoplatne skončené. Vzhľadom na skutkový stav veci a platnú právnu úpravu relevantnú na rozhodnutie o veci, nie je možné konštatovať, že vec je zložitá.

... Sťažovateľka si nie je vedomá toho, aby svojim konaním prispela k prietahom v konaní. Naopak, sťažovateľka postupovala v priebehu konania aktívne, z dôvodu rýchlejšieho prejednaní a rozhodnutia súdu vo veci. Takého konanie je možné zhodnotiť ako súladné so zásadou hospodárnosti a efektívnosti.

... Zo spôsobu akým Okresný súd Trebišov postupoval v uvedenom konaní je možné skonštatovať, že počas celého priebehu konania súd nepostupoval v súlade so svojimi povinnosťami, avšak za najvýraznejšie pochybenia, ktorých sa dopustil, sťažovateľka považuje nasledujúce obdobia pasivity, resp. uskutočnenie nasledujúcich úkonov, ktoré zjavne nesmerovali k čo najrýchlejšiemu prejednaniu a rozhodnutiu vo veci:

... Dňa 2. 7. 2014 bola sťažovateľke doručená výzva Okresného súdu Trebišov zo dňa 27. 6. 2014 na vyjadrenie sa sťažovateľky voči podanému odporu. Sťažovateľka sa 17. 7. 2014 k podanému odporu aj vyjadrila. Dňa 4. 2. 2015 Okresný súd Trebišov vydal uznesenie pod sp. zn. 2Cb/l 5/2014, ktorým odmietol odpor doručený 19. 6. 2014 Okresnému súde Trebišov. Okresný súd Trebišov teda v období medzi 17. 7. 2014 a 4. 2. 2015 vôbec vo veci nekonal.

... Napriek tomu, že návrh na začatie konania bol podaný 10. 3. 2014, do dnešného dňa nielenže nebola vec právoplatne skončená, ale nebolo nariadené ani pojednávanie a vec stále zostáva v štádiu doručovania výziev súdu na vyjadrenie.

- dňa 14. 9. 2017 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľky doručené stanovisko žalovanej zo dňa 23. 12. 2016, spolu s uznesením Okresného súdu Trebišov sp. zn. 2Cb/15/2014 zo dňa 1. 8. 2017, ktorým súd vyzval žalobkyňu, aby sa vyjadrila

k doručenému vyjadreniu žalovanej. Dňa 27. 9. 2017 právna zástupkyňa sťažovateľky podala Okresnému súdu Trebišov vyjadrenie vo veci sp. zn. 2Cb/l 5/2014.

V tejto súvislosti by sťažovateľka chcela podotknúť, že Civilný sporový poriadok nepočíta s takýmto postupom súdu. Tento postup sa má podľa zákona použiť iba v čase po podaní žaloby do nariadenia pojednávania. Napriek tejto skutočnosti bola právna zástupkyňa sťažovateľky v konaní aktívna a svojimi vyjadreniami reagovala na výzvy súdu. Hoci sa konanie začalo v marci 2014, súd do dnešného dňa nenariadil pojednávanie ani nerozhodol. Uvedený postup súdu považuje sťažovateľka za nesúladný so základným princípom Civilného sporového poriadku, ktorý je zakotvený v článku 17...

Okresnému súdu Trebišov bolo stanovisko žalovanej doručené dňa 27. 12. 2016, pričom súdu trvalo takmer 8 mesiacov pokiaľ vydal uznesenie (z 1. 8. 2017) , ktorým protistranu vyzval na vyjadrenie sa k uvedenému stanovisku. Toto uznesenie bolo odoslané právnej zástupkyňi až 12. 9. 2017. Súd síce v auguste odoslal výzvu na vyjadrenie žalobkyňi..., avšak konal v rozpore s ustanovením § 110, ods. 1. Civilného sporového poriadku, na základe ktorého je povinný v takomto prípade písomnosť doručovať jedine zástupcovi so splnomocnením na celé konanie. Právna zástupkyňa žalobkyne musela 23. 8. 2017 svojím podaním na túto chybu a na následok právnej neúčinnosti súd upozorniť.

... Sťažovateľka sa domnieva, že doba, ktorá uplynula od začiatku konania až doposiaľ, teda doba viac ako 3 roky a 6 mesiacov, je neprimerane dlhá, ničím neospravedlňiteľná a nezdôvodniteľná a v podstatnej miere ju spôsobil Okresný súd Trebišov svojím postupom.“

4. Vzhľadom na uvádzané skutočnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol o porušení jej v záhlaví označených práv postupom okresného súdu v namietanom konaní, aby prikázal okresnému súdu v namietanom konaní konať bez zbytočných prietáhov a sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 3 500 € a náhradu trov konania.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. 1 SprV 92/2018

z 21. februára 2018 a právna zástupkyňa sťažovateľky k vhodnosti ústneho pojednávania listom zo 14. februára 2018.

5.1 Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti, súčasťou ktorého bolo aj vyjadrenie vo veci konajúcej zákonnej sudkyne, po prehľade procesných úkonov vykonaných okresným súdom k veci uviedol:

„Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sudkyňa [REDAKOVANÉ] konala vo veci plynule, v primeraných lehotách.

U sudkyňi [REDAKOVANÉ] zo obdobia od 14.1.2015 do 30.11.2015 nečinnosť nezisťujem.

Sudca [REDAKOVANÉ] od 1.12.2015 vykonával procesné úkony hoci je pravda, že prvý úkon urobil až dňa 9.5.2016 čo možno považovať za nečinnosť súdu, ale určite nie bezdôvodnú.

Poukazujem na to, že v tom čase bol Okresný súd Trebišov už dlhodobo personálne oslabený. Odišli 4 sudcovia, za ktorých sme náhradu nedostali. Ich spisy sa prerozdeľovali medzi ostatných sudcov, ktorí boli nadmerne zaťažení a neboli schopní, ani pri vynaložení maximálneho úsilia, v každej veci konať plynule a bez prieťahov.

U sudkyňi [REDAKOVANÉ] bezdôvodnú nečinnosť tak isto nezisťujem.“

Zároveň oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

5.2 Zákonná sudkyňa konajúca vo veci vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedla, že *„... zo strany mňa ako konajúcej sudkyne, ktorej bola vec pridelená dňa 22.05.2017 nedošlo k prieťahom v tomto konaní. Vzhľadom na vysoký počet spisov v mojom senáte vybavujem veci priebežne.“*

5.3 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 14. februára 2018 uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa

s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 15/2014 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím (mutatis mutandis II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, III. ÚS 116/02).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP, ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

V zmysle čl. 17 CSP *„súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“* a v zmysle § 157 ods. 1 CSP *„súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“*.

13. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

14. Posúdením namietaného konania podľa prvého kritéria ústavný súd dospel k záveru, že preskúmané konanie, ktorého predmetom je nárok na zaplatenie peňažnej sumy ako ceny za vykonané dielo, nie je po právnej ani skutkovej stránke zložitú. Spory zo zmluvy o dielo tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov. Na zložitosť veci nepoukázal ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

15. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v namietanom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

16. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu, pričom zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na vec sťažovateľky zistil viaceré obdobia procesnej pasivity, resp. nečinnosti okresného súdu, ako aj jeho neefektívnu, či nesústredenú činnosť. Okresný súd bol v namietanom konaní nečinný takmer 6 a pol mesiaca, v období od 21. júla 2014, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k odporu, do 4. februára 2015, keď okresný súd uznesením odmietol odpor. Obdobne okresný súd nekonal viac ako 5 mesiacov v období od 23. novembra 2015, keď mu bol odvolacím súdom vrátený spis, až do 11. mája 2016, keď vyzval sťažovateľku na vyjadrenie sa k dokazovaniu. Okresný súd nevykonal žiadny procesný úkon súvisiaci s meritórnym prerokovaním veci ani v období 7 mesiacov, od 27. decembra 2016, keď žalovaná doručila

okresnému súdu stanovisko vo veci, až do 1. augusta 2017, keď okresný súd vyzval sťažovateľku na vyjadrenie k predmetnému stanovisku. Celkovo bol teda okresný súd v namietanom konaní nečinný viac ako 18 mesiacov, pričom prvé pojednávanie vo veci okresný súd nariadil na 12. apríl 2018, teda po štyroch rokoch od začatia konania. Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné priet'ahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné.

17. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, pre ktoré sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

18. O neefektívnej, resp. nesústredenej činnosti okresného súdu svedčí jeho postup pri doručovaní stanoviska žalovanej z 23. decembra 2016, ktoré okresný súd najprv doručoval sťažovateľke, až následne na základe upozornenia zjednal nápravu a doručil ho právne účinným spôsobom (podľa § 110 ods. 1 CSP) jej právnej zástupkyňi.

19. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

20. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov.

21. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 500 € vzhľadom na význam sporu pre sťažovateľku, ktorá je dôchodkyňou, ako aj neakceptovateľne dlhý stav jej právnej neistoty.

22. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, najmä na doterajšiu dĺžku namietaného konania a význam sporu pre sťažovateľku, ktorého predmetom je zaplatenie sumy 1 692,89 € s príslušenstvom, považuje za primerané v sume 1 500 €.

23. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, a podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť sťažovateľke trovy konania. Keďže sťažovateľka trovy konania do dňa rozhodnutia ústavného súdu nevyčísliła, ústavný súd jej priznal náhradu trov konania, ktoré vyplývajú z obsahu spisu, teda odmenu v sume 374,81 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) podľa bodu 4 výroku tohto rozhodnutia.

24. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2018